

LESY DIE WÄLDER

Velká Úpa – Šraml
Gross Aupa – Schromma
Hedwig Hoferová, •1935, AA

Přirozené lesní společenství v Krkonoších tvoří do tisícimetrové nadmořské výšky především smrk, buk a jedle. V chladných údolích a vyšších polohách doprovází původní smrk, jeřáb a někde i bříza. Hospodaření lidí na většině míst složení lesa zredukovalo na porosty s jedním druhem, na smrkovou monokulturu. V rozvolněných smrčinách nad tisíc metrů rostou původní solitérní stromy s hustým zavětvením až k zemi, tedy s dlouhou úzkou korunou. Chybou našich předchůdců nebylo jen pěstování monokultury, ale i zavlečení nepůvodních forem smrku především z alpských oblastí. Ty ve zdejších podmínkách nejsou odolné proti působení biotických a abiotických škůdců. Na panství Maršov ve východních Krkonoších lesníci přivezli první semeno z Innsbrucku v roce 1868, na panství Vrchlabí ve střední části v roce 1875 a na panství Harrachov v západních Krkonoších v roce 1870. Proto pouze porosty tvořené smrkem starším než 140 let jsou zaručeně původní. Takových se dochovalo především ve vyšších a nepřístupných polohách několik set hektarů. Příkladem je ucelený komplex lesa ve Lvím dole v pásu Rennerova hora, Koule, Růžová, Prostřední a Svorová hora. Smrky domácího původu přečkaly v letech 1977 až 1990 lépe imisní kalamitu. Po odsíření průmyslových závodů a snížení imisí po roce 1990 zůstaly porosty původních forem smrku zdrojem kvalitního genetického materiálu. Nad přirozenou horní hranicí lesa, v ledovcových karech lavinami sníženou i pod tisícimetrovou výšku, je dominantní borovice horská. S příměsí smrku a jeřábu vytváří pro Krkonoše charakteristické klečové pásma.

Přírodní zákon o zranitelnosti ekosystému s malým počtem biotických prvků je známý, přesto dlouho nebyla vůle vytvořit z krkonošských lesů opět pestré prostředí. Vedle přírodních a estetických hodnot (podzimní zbarvení bučin a jarní sytá zeleň v okolí Žacléře, Horního Maršova, Janských Lázní, okolo Jizery a na Kozelském hřebeni) má smíšený les výrazně vyšší odolnost proti škůdcům a škodlivinám. Imisní zatížení v 70. a 80. letech minulého století téměř zlikvidovalo citlivé jedle, oslabilo smrky a nejméně poškodilo listnáče shazující opotřebovaný asimilační aparát. Většina hmyzích škůdců se zaměřuje na jeden hostitelský druh. Jejich přemnožení v pestrém lesním společenství je složitější a nezpůsobí úplný rozpad porostů. Jediným důvodem pěstování monokultur je hospodářský efekt. Teprve před patnácti lety změnili lesníci národního parku přístup ve prospěch různověkých smíšených porostů.

2

Die natürliche Waldgemeinschaft setzt sich im Riesengebirge bis in eine Meereshöhe von tausend Metern vor allem aus Fichten, Buchen und Tannen zusammen. In den kühlen Talengen und in den höheren Lagen begleitet von ursprünglichen Fichten, Ebereschen und mitunter auch Birken. Infolge menschlicher Bewirtschaftung wurde die Zusammensetzung des Wald an den meisten Stellen auf Bestände mit nur einer Art reduziert – zu sog. Fichtenmonokulturen. In den lichtereren Fichtenbeständen oberhalb der Tausend-Meter-Grenze wachsen Solitär-bäume mit dichten, bis zur Erde reichenden Ästen und mit langer schmaler Krone. Außer dem Heranziehen von Monokulturen machten unsere Vorfahren noch einen weiteren Fehler, indem sie fremde Fichtenkulturen, vor allem aus den Alpen einschleppten. Diese sind unter den hiesigen Bedingungen sehr anfällig gegenüber biotischen und abiotischen Schädlingen. In der Herrschaft Marschendorf im östlichen Riesengebirge brachten Förster im Jahre 1868 die ersten Samen aus Innsbruck mit, in Hoheneibe – im mittleren Riesengebirge im Jahre 1875 und in der Herrschaft Harrachsdorf – im westlichen Riesengebirge im Jahre 1870. Also dürfen nur Fichtenbestände, die älter als 140 Jahre als sind, als garantiert ursprünglich angesehen werden. Von diesen sind ein paar hundert Hektar, vor allem in den höchsten und unzugänglichen Lagen erhalten geblieben. Als Beispiel sei der in sich geschlossene Waldkomplex im Löwengrund im Band von Rennerkoppe, Kugeln, Rosenberg, Mittelberg bis zur Schwarzen Koppe genannt. Die Fichten heimischer Herkunft überstanden auch die Immissionskalamität von 1977 bis 1990. Nachdem man nach 1990 die Entschwefelung der Industriebetriebe einführte und dadurch die Immissionswerte senkte, dienen gerade diese Bestände der ursprünglichen Fichtenformen als hochwertiges genetisches Material. Oberhalb der natürlichen Waldgrenze, die in den Gletscherkaren durch Lawinentätigkeit auch unter der Tausend-Meter-Grenze liegt, dominiert die Bergkiefer (Bergföhre). Zusammen mit beigemischten Fichten und Ebereschen bilden sie die charakteristische Krummholzzone. Das Naturgesetz über die Verletzbarkeit von Ökosystemen mit nur geringer Anzahl von Biotop-elementen ist wohlbekannt, dennoch fehlte lange Zeit der entsprechende Wille, die Riesengebirgswälder wieder zu einem artenreichen natürlichen Milieu machen. Neben natürlichen und ästhetischen Aspekten (die herbstliche Färbung der Buchenwälder und das satte Frühlingsgrün in der Umgebung von Schatzlar, Marschendorf, Johannisbad, am Flusslauf der Iser und am Koschel-Kamm) ist Mischwald auch bedeutend widerstandsfähiger gegenüber Schädlingen und Schadstoffen. Durch die Immissionsbelastungen in den 70. und 80. Jahren des verg. Jahrhunderts wurden die empfindlichen Tannen nahezu ausgerottet und die Fichten geschwächt, am wenigsten geschädigt wurden die Laubbäume, die ihren verbrauchten Assimilationsapparat abwerfen können. Die meisten Insektenschädlinge konzentrieren sich auf eine Wirt-Art. In artenreichen Gemeinschaften haben sie es schwerer, sich überzuvermehren und so können sie nicht den Zerfall ganzer Bestände bewirken. Der einzige Grund für Monokulturen ist also deren wirtschaftlicher Effekt. Erst vor fünfzehn Jahren kam es bei den Förstern des Nationalparks zu einem Meinungsumschwung zu Gunsten verschieden alter Mischbestände.